

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ЯК СТОРОНА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Півень Олександр Олександрович

курсант

Військово-юридичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Рибицька Олена Миколаївна

викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Сучасні виклики, пов'язані з воєнною агресією росії проти України, вимагають від Міністерства оборони України (далі – МОУ) активного використання цивільно-правових договорів у різних сферах. Зокрема, забезпечення матеріально-технічними ресурсами, виконання оборонних замовлень, оренда майна, надання послуг і проведення ремонтних робіт є критично важливими аспектами функціонування Збройних Сил України в умовах воєнного стану.

Актуальність теми зумовлена необхідністю ефективного правового регулювання договірних відносин МОУ з суб'єктами господарювання, забезпеченням належного контролю за використанням бюджетних коштів та запобіганням корупційним ризикам. З огляду на це, потребують уваги питання правового статусу МОУ як сторони договорів, специфіка укладання договорів у сфері оборонних закупівель, а також відповідальність за порушення договірних зобов'язань.

В умовах ведення активних бойових дій важливо забезпечити своєчасне постачання критично необхідних товарів, послуг та робіт, що вимагає оперативних та прозорих механізмів укладання договорів. У цьому контексті значущими є норми Цивільного кодексу України [1], Закону України «Про публічні закупівлі» [2] та Закону України «Про оборонні закупівлі» [4]. Також важливими є аспекти національної безпеки, передбачені Законом України «Про національну безпеку України» [3].

Зазначені проблеми потребують наукового осмислення з урахуванням судової практики та сучасних викликів, про що свідчать

дослідження вітчизняних учених, зокрема Ю. М. Юркевича [5, с. 227–232] та Ю. В. Мех [6]. Правильне юридичне оформлення договорів МОУ є ключовим фактором забезпечення безперервності постачань для оборонних потреб, захисту інтересів держави та дотримання принципів добросовісної конкуренції.

Це дослідження спрямоване на аналіз правового статусу МОУ як сторони цивільно-правових договорів, визначення специфічних аспектів договірних зобов'язань в умовах воєнного стану та розробку рекомендацій щодо підвищення ефективності договірної роботи з метою забезпечення національної безпеки України.

МОУ є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері оборони. У контексті цивільно-правових відносин МОУ виступає як юридична особа публічного права, яка може укладати договори відповідно до норм Цивільного кодексу України [1]. Правоздатність МОУ визначена не лише положенням про Міністерство, але й спеціальними Законами України про оборонні та публічні закупівлі [2; 4].

Цивільно-правові договори МОУ укладаються відповідно до норм Цивільного кодексу України, який регулює загальні положення про договори купівлі-продажу, підяду, оренди тощо [1]. Крім того, закон «Про публічні закупівлі» передбачає спеціальні процедури закупівлі товарів, робіт та послуг оборонного призначення, які є актуальними в умовах воєнного стану [2].

Закон України «Про оборонні закупівлі» деталізує порядок забезпечення оборонних потреб, що включає підготовку, укладення та виконання договорів [4]. В умовах війни з росією цей закон набув особливого значення, оскільки дозволяє застосовувати спрощені процедури закупівель для оперативного постачання військової техніки, боєприпасів та інших необхідних ресурсів.

В умовах воєнного стану виникає необхідність адаптації договірних відносин до кризових реалій. МОУ як замовник публічних послуг з оборони може використовувати механізм державного контракту. Адміністративно-правові аспекти договірної діяльності МОУ регулюються не лише цивільним, але й адміністративним законодавством, що дозволяє забезпечити баланс між оперативністю та правовою захищеністю сторін [5, с. 227–232].

Наприклад, при укладенні договорів щодо державного-приватного партнерства в оборонній сфері ключову роль відіграє адміністративно-правовий механізм, що дозволяє залучати приватних партнерів на умовах, визначених законодавством про національну безпеку України [3].

Незважаючи на наявність нормативно-правових актів, практична реалізація цивільно-правових договорів МОУ часто стикається з низкою

проблем. Серед них: бюрократичні перепони. Складні процедури публічних закупівель іноді не відповідають нагальним потребам оборонного сектору; правова невизначеність. Деякі норми законів залишаються суперечливими, що створює можливості для маніпуляцій та корупції [5, с. 227–232]; обмеженість приватних інвестицій. Укладення контрактів з приватними підприємствами потребує додаткових гарантій з боку держави [6].

Таким чином, для ефективного функціонування МОУ як сторони цивільно-правових договорів необхідне удосконалення законодавства, спрощення процедур закупівель та підвищення рівня правової відповідальності виконавців.

Отже, МОУ є важливим суб'єктом цивільно-правових відносин, який виступає стороною в договорах, укладених для забезпечення обороноздатності держави. Його діяльність регулюється як нормами загального цивільного законодавства, зокрема Цивільним кодексом України, так і спеціальними нормативно-правовими актами, такими як закони України «Про публічні закупівлі» та «Про оборонні закупівлі». Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до договірної діяльності, адаптований до специфічних умов оборонної сфери [1; 2; 4].

Аналіз законодавчої бази показав, що чинне регулювання дозволяє ефективно укладати та виконувати договори, спрямовані на постачання товарів, виконання робіт та надання послуг оборонного призначення. Спрощені процедури, передбачені законом «Про оборонні закупівлі», забезпечують швидке постачання критично важливих ресурсів, що є основою для ефективного функціонування збройних сил [4].

Однак, правозастосовна практика виявила низку проблем, які суттєво впливають на договірну діяльність Міністерства оборони. Серед них – складність процедур публічних закупівель, яка нерідко затримує постачання необхідних товарів і послуг. Деякі норми законодавства залишаються суперечливими, що створює можливості для корупції та зловживань. Укладання контрактів із приватними підприємствами також ускладнене через високий рівень ризиків, відсутність гарантій та невизначеність у взаєминах між державними та приватними структурами [6].

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у необхідності вдосконалення нормативно-правового регулювання договірної діяльності Міністерства оборони України. Доцільно розробити чіткіші законодавчі акти, які враховуватимуть сучасні виклики у сфері національної безпеки. Важливим напрямом є оптимізація процедур публічних закупівель, зокрема впровадження автоматизованих систем моніторингу державних закупівель для забезпечення прозорості процесів та мінімізації корупційних ризиків.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>
5. Юркевич, Юрій Миколайович. Цивільно-правові аспекти захисту прав та інтересів державних господарських об'єднань (на основі прикладів із судової практики). Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції», 227-232.
6. Мех, Юлія Володимирівна. Адміністративно-правовий механізм державного-приватного партнерства в секторі безпеки України.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-66>

ПОЗОВНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ЩОДО НЕ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ КОНТРАГЕНТОМ

Сумлінний Нікіта Володимирович

курсант

Військово-юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Рибицька Олена Миколаївна

викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи

Військово-юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

У умовах дії особливого правового режиму воєнного стану, повномасштабної війни з росією, на тлі зростаючої потреби в ефективному управлінні оборонними ресурсами, проблема порушення договірних зобов'язань контрагентами стає особливо актуальною для